HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

23 octombrie 2008 *

În cauza C-274/05,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 4 iulie 2005,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii G. Zavvos și H. Støvlbæk, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Elene, reprezentată de doamna E. Skandalou, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

* Limba de procedură: greaca.

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans, președinte de cameră, domnii, J.-C. Bonichot, K. Schiemann (raportor), J. Makarczyk și L. Bay Larsen, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 ianuarie 2007,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 aprilie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că:

— prin nerecunoașterea diplomelor eliberate de autoritățile competente ale unui stat membru în cadrul formărilor organizate în baza unui acord de omologare;

— prin prevederea aplicării unor măsuri compensatorii în mai multe cazuri decât permite directiva;

— prin atribuirea în favoarea Consiliului însărcinat cu recunoașterea echivalenței profesionale a titlurilor de studii superioare (Symvoulio Anagnoriseos Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis, denumit în continuare „Saeitte") a competenței de a aprecia dacă „instituția de învățământ în care solicitantul și-a definitivat educația aparține învățământului superior" și în ce măsură „solicitantul are experiența profesională necesară în cazul în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii";

— prin faptul de a nu lua în considerare recunoașterea profesională a calificărilor în ceea ce privește locurile de muncă ocupate în domeniul public și înscrierea la Camera Tehnică din Grecia și

— prin solicitarea, pentru înscrierea la această cameră tehnică, a prezentării unor înscrisuri justificative validate de o autoritate consulară elenă și traduse de Ministerul Afacerilor Externe sau de un avocat,

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 7, 8 și 10 din Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea

profesională cu durata minimă de trei ani (JO 1989, L 19, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 2, p. 76), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2001 (JO L 206, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 60, denumită în continuare „Directiva 89/48”).

2 Principala problemă de drept ridicată de prezenta cauză este asemănătoare celei ridicate în cadrul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea de astăzi Comisia/Spania (C-286/06, Rep., p. I-8025). Ambele cauze privesc problema de a ști în ce măsură pot fi invocate prevederile Directivei 89/48 pentru ca un stat membru să fie obligat să recunoască, în urma unor studii efectuate pe propriul teritoriu, diplomele eliberate de autoritățile altui stat membru.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Din al treilea și din al patrulea considerent ale Directivei 89/48 reiese că aceasta are ca obiect introducerea unui sistem general de recunoaștere a diplomelor care vizează să faciliteze exercitarea de către cetățenii europeni a tuturor activităților profesionale care

corespund într-un stat membru gazdă unei formări postliceale, dacă posedă diplome care îi pregătesc pentru astfel de activități, diplome acordate după un ciclu de studii cu durata minimă de trei ani și eliberate într-un alt stat membru.

Noțiunea „diplomă”

4 Articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48 prevede:

„În sensul prezentei directive

(a) prin diplomă se înțelege orice diplomă, certificat sau alt titlu de calificare oficială sau ansamblu de astfel de diplome, certificate sau alte titluri:

— care au fost eliberate de o autoritate competentă dintr-un stat membru, desemnată în conformitate cu actele cu putere de lege sau actele administrative ale statului membru respectiv;

— din care rezultă că titularul a urmat cu succes un ciclu de studii postliceale cu o durată minimă de trei ani sau cu o durată echivalentă la fără frecvență, în cadrul unei universități sau altei instituții de învățământ superior sau altei instituții cu

un nivel similar și, dacă este cazul, că el a urmat cu succes o formare profesională cerută pe lângă un ciclu de studii postliceale;

— care arată că titularul are calificarea profesională cerută care îi permite accesul la o profesie reglementată în statul membru respectiv sau exercitarea respectivei profesii,

dacă educația și formarea atestate de această diplomă, certificat sau alt titlu de calificare oficială au fost obținute în special în Comunitate sau dacă titularul are o experiență profesională de trei ani atestată de statul membru care recunoaște o diplomă, un certificat sau alt titlu eliberat de o țară terță.

În sensul primului paragraf, se consideră diplome următoarele titluri: orice diplomă, certificat sau alt titlu de calificare oficială sau un ansamblu de astfel de diplome, certificate sau alte titluri acordate de o autoritate competentă dintr-un stat membru numai pe baza unei pregătiri dobândite în cadrul Comunității și recunoscute de autoritatea competentă din acel stat membru ca având un nivel echivalent și numai dacă conferă aceleași drepturi de acces la o profesie reglementată în acel stat membru."

Obligația de recunoaștere

5 Articolul 3 primul paragraf din Directiva 89/48 prevede că un stat membru gazdă care condiționează accesul la o profesie de posesia unei diplome nu îi poate refuza resortisantului unui stat membru, din motiv de calificare necorespunzătoare, accesul la profesia respectivă dacă solicitantul face dovada anumitor calificări precizate de această dispoziție. Printre altele, aceasta este situația în cazul în care solicitantul deține o diplomă cerută într-un alt stat membru pentru a avea acces la respectiva profesie pe teritoriul său sau pentru a o exercita pe acest teritoriu, diploma fiind obținută într-un stat membru.

Măsurile compensatorii

6 În pofida dispozițiilor articolului 3 din Directiva 89/48, articolul 4 din aceeași directivă permite statului membru gazdă să ceară solicitantului, în anumite ipoteze definite la acest din urmă articol, să facă dovada faptului că are o experiență profesională de o anumită durată, să urmeze un stagiu de adaptare care să nu depășească trei ani sau să dea o probă de aptitudini (denumite în continuare „măsurile compensatorii").

7 Potrivit articolului 4 alineatul (1) litera (b) al treilea paragraf din Directiva 89/48, statul membru gazdă care impune măsuri compensatorii trebuie în principiu să îi acorde solicitantului libertatea de a alege între stagiul de adaptare și proba de aptitudini. Prin derogare de la acest principiu, pentru profesiile „a căror exercitare presupune o cunoaștere precisă a dreptului intern și care au ca element esențial și constant al activității furnizarea de [consiliere] și[/sau] de asistență privind dreptul intern", statul membru gazdă poate indica fie un stagiu de adaptare, fie o probă de aptitudini. Prevederea de derogări de la dreptul de alegere al solicitantului în privința altor profesii este condiționată de aplicarea procedurii prevăzute la articolul 10 din aceeași directivă,

care presupune printre altele comunicarea către Comisie a proiectului privind derogarea și dă acesteia posibilitatea de a se opune adoptării lui într-un termen de trei luni de la notificare.

Dispozițiile referitoare la profesiile reglementate de către asociații sau organizații recunoscute de stat

8 Articolul 1 litera (d) din Directiva 89/48 face distincție între activitățile profesionale reglementate direct sau indirect de stat și cele reglementate de asociații sau de organizații recunoscute de stat. Potrivit acestei dispoziții:

„prin activitate profesională reglementată se înțelege activitatea profesională al cărei acces sau exercitare într-un stat membru sunt condiționate, direct sau indirect, prin acte cu putere de lege sau acte administrative, de deținerea unei diplome. De asemenea, sunt considerate modalități de exercitare a unei activități profesionale reglementate următoarele:

— exercitarea unei activități cu titlu profesional în măsura în care deținerea acestui titlu este rezervată doar titularilor unei diplome stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative;

— exercitarea unei activități profesionale în domeniul sănătății în măsura în care remunerarea și[/sau] rambursarea acestei activități este condiționată, potrivit regimului național de asistență socială, de deținerea unei diplome.

În cazul în care dispozițiile primului paragraf nu sunt aplicabile, o activitate profesională poate fi considerată ca fiind reglementată cu condiția să fie exercitată de membrii unei asociații sau organizații care are ca obiectiv promovarea și menținerea unui nivel ridicat în respectivul domeniu profesional și care, în vederea realizării acestui obiectiv, beneficiază de recunoașterea, sub o formă specifică, de către un stat membru și:

— eliberează o diplomă membrilor săi;

— îi supune unor reguli de conduită profesională impuse de către aceasta;

— le conferă dreptul de a se folosi de titlul și de statutul pe care această diplomă le oferă.

În anexă este prevăzută o listă neexhaustivă a organizațiilor sau asociațiilor care îndeplinesc, în momentul adoptării prezentei directive, condițiile menționate la al doilea paragraf. De fiecare dată când un stat membru acordă recunoașterea respectivă unei organizații sau unei asociații, acest stat membru informează Comisia, care publică această informație în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*".

9 Articolul 7 alineatul (3) din Directiva 89/48, care prevede o dispoziție specială pentru profesiile reglementate de o asociație sau de o organizație în sensul articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceeași directivă, este redactat după cum urmează:

„Dacă o profesie este reglementată în statul membru gazdă de către o asociație sau o organizație menționată la articolul 1 litera (d), resortisanții statelor membre nu sunt autorizați să se folosească de titlul profesional acordat de respectiva organizație sau asociație decât dacă fac dovada că sunt membrii respectivei organizații sau asociații.

În cazul în care asociația sau organizația le cere membrilor săi o anumită calificare, aceasta poate impune cerința și resortisanților altor state membre care au o diplomă, în sensul dispozițiilor articolului 1 litera (a), sau un titlu de calificare oficială, în sensul dispozițiilor articolului 3 litera (b), numai în conformitate cu dispozițiile prezentei directive și, în special, cu articolele 3 și 4."

Probele care pot fi solicitate de statul membru gazdă

10 În temeiul articolului 8 alineatul (1) din Directiva 89/48, statul membru gazdă acceptă, ca probă a îndeplinirii condițiilor menționate la articolele 3 și 4 din această directivă, atestatele și documentele eliberate de autoritățile competente din statele membre, pe care persoana interesată trebuie să le prezinte în sprijinul cererii de exercitare a profesiei respective.

Reglementarea națională

11 Decretul prezidențial 165/2000 din 28 iunie 2000 (FEK A' 149), astfel cum a fost modificat prin Decretele prezidențiale 373/2001 din 22 octombrie 2001 (FEK A' 251) și 385/2002 din 23 decembrie 2002 (FEK A' 334, denumit în continuare „Decretul 165/2000"), vizează transpunerea Directivei 89/48 în ordinea juridică elenă.

12 Articolul 10 din Decretul 165/2000 a atribuit o competență exclusivă în favoarea Saeitte, care, în temeiul articolului 11 din același decret, a primit misiunea de a se pronunța asupra cererilor de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior care intră în domeniul de aplicare al Directivei 89/48.

13 În măsura în care Comisia pune în discuție prin obiecțiile sale dispoziții specifice din dreptul național, acestea din urmă vor fi identificate în cadrul analizării motivelor respective.

Procedura precontencioasă

14 Ca urmare a plângerilor formulate de 37 de particulari, Comisia a considerat că reglementarea elenă nu era conformă cu Directiva 89/48 sub mai multe puncte. Prin urmare, la 27 iulie 2001, aceasta a adresat Republicii Elene o scrisoare de punere în

întârziere, urmată, la 21 decembrie 2001, de o scrisoare de punere în întârziere complementară. Republica Elenă a răspuns la acestea prin scrisorile din 12 octombrie 2001 și, respectiv, din 13 martie 2002.

15 Întrucât a considerat nesatisfăcătoare aceste răspunsuri, la 1 iulie 2002, Comisia a adresat Republicii Elene un aviz motivat, iar la 9 iulie 2004, un aviz motivat complementar, prin care a invitat acest stat membru să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestor avize într-un termen de două luni de la notificarea lor. Statul membru în cauză a răspuns la aceste avize prin scrisorile din 3 septembrie 2002, din 26 august 2004 și din 7 aprilie 2005.

16 Deși a recunoscut că informațiile furnizate de Republica Elenă răspund sub anumite aspecte la obiecțiile sale, Comisia și-a menținut poziția potrivit căreia acest stat membru nu a adoptat toate măsurile necesare pentru transpunerea Directivei 89/48. Prin urmare, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

17 În cererea introductivă formulată, Comisia invocă șapte motive în susținerea acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor. Având în vedere argumentele și precizările furnizate de guvernul elen în memoriul în apărare, Comisia a renunțat, prin memoriul în replică, la al patrulea și la al șaptelea motiv, astfel că nu mai este necesară examinarea acestora.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nerecunoașterea studiilor efectuate în baza unui acord de omologare

18 Primul motiv invocat de Comisie este întemeiat pe refuzul sistematic de recunoaștere a diplomelor obținute ca urmare a formărilor organizate în cadrul unui acord în temeiul căruia o formare organizată de un organism privat în Grecia se omologhează de o autoritate competentă a altui stat membru care eliberează diplome studenților care au urmat această formare (denumit în continuare „acord de omologare").

19 Este cert în această privință că Republica Elenă rezervă posibilitatea asigurării învățământului universitar și a celui superior numai instituțiilor publice. Prin urmare, aceasta refuză recunoașterea formărilor organizate în cadrul unui acord de omologare și a diplomelor eliberate de autoritățile competente ale altor state membre la sfârșitul acestor formări.

20 Potrivit Comisiei, acest refuz constituie o încălcare a articolului 1 litera (a) și a articolului 3 din Directiva 89/48. Această instituție susține că diploma acordată la sfârșitul unei formări organizate în baza unui acord de omologare este o diplomă, astfel cum este definită la articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48, eliberată de o autoritate competentă într-un alt stat membru, care trebuie, în consecință, să fie recunoscută de Republica Elenă în temeiul articolului 3 din aceeași directivă.

21 Republica Elenă, în schimb, susține că un stat membru gazdă nu este obligat să recunoască o diplomă care a fost eliberată de o autoritate competentă într-un alt stat membru în cazul în care această diplomă atestă o formare obținută, în întregime sau în parte, în statul membru gazdă și care, potrivit legislației acestui din urmă stat, nu este recunoscută ca intrând în domeniul învățământului superior.

22 Pe de o parte, Republica Elenă subliniază că, în temeiul articolelor 149 CE și 150 CE, conținutul și organizarea atât a sistemului educațional, cât și a formării profesionale intră în competența statelor membre. Formările realizate pe teritoriul unui stat membru ar fi, prin urmare, reglementate de dreptul intern al acestui stat, care ar fi liber să definească, printre altele, forma juridică a instituțiilor de învățământ superior, precum și conținutul și nivelul formărilor universitare sau superioare asigurate de instituțiile publice sau private care există pe teritoriul său. Obligația impusă unui stat membru de a recunoaște o formare obținută pe teritoriul său ca fiind o formare universitară sau superioară, deși potrivit dreptului național aceasta nu reprezintă o astfel de formare, ar încălca repartizarea competențelor care rezultă din articolele 149 CE și 150 CE.

23 Republica Elenă arată în acest context că, în temeiul articolului 16 din Constituția elenă, învățământul universitar și cel superior sunt asigurate în acest stat membru în exclusivitate de instituții publice, înființarea de școli superioare de către particulari fiind interzisă în mod expres. Prin urmare, ar fi exclusă orice posibilitate de recunoaștere ca diplomă universitară sau de învățământ superior a unui titlu de studii eliberat de o școală privată stabilită în Grecia.

24 Pe de altă parte, în ceea ce privește dispozițiile speciale din Directiva 89/48, problema dacă o instituție de învățământ situată într-un stat membru este „o universitate sau o instituție de învățământ superior" ori „o altă instituție cu un nivel similar [de formare]", în sensul articolului 1 litera (a) a doua liniuță din Directiva 89/48, nu ar trebui să fie apreciată decât din perspectiva dreptului statului membru pe teritoriul căruia este asigurată formarea. În consecință, în speță, aprecierea calității instituțiilor în cauză ar trebui să se realizeze numai din perspectiva dreptului elen. În măsura în care formările organizate în cadrul unui acord de omologare ar fi realizate în instituții situate în Grecia care nu îndeplinesc condițiile cerute de dreptul elen, diplomele eliberate la sfârșitul acestor formări nu ar fi, așadar, diplome în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 89/48. Prin urmare, în ceea ce privește aceste titluri, din Directiva 89/48 nu ar rezulta nicio obligație de recunoaștere.

25 În această privință, Comisia contraargumentează că formarea organizată în cadrul acordurilor de omologare, precum și diplomele acordate la sfârșitul unor astfel de formări fac parte în întregime din sistemul de învățământ al statului membru în care este instalată instituția care eliberează diploma, indiferent de statul membru în care a avut loc formarea. Prin urmare, potrivit Comisiei, statul membru în care este instalată instituția care eliberează diploma ar avea sarcina de a determina, în temeiul articolelor 149 CE și 150 CE, conținutul și organizarea formărilor, precum și de a evalua nivelul studiilor efectuate. De asemenea, articolul 16 din Constituția elenă nu ar fi aplicabil formărilor organizate în cadrul acordurilor de omologare, întrucât acestea nu fac parte din sistemul educațional elen.

Aprecierea Curții

26 Sub rezerva dispozițiilor articolului 4 din Directiva 89/48, articolul 3 primul paragraf litera (a) din aceasta dă oricărui solicitant, titular al unei „diplome” în sensul acestei directive, care îi permite să exercite o profesie reglementată într-un stat membru, dreptul de a exercita profesia respectivă în orice alt stat membru.

27 Definiția noțiunii „diplomă”, care figurează la articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48, prevede anumite excepții de la aplicabilitatea acestei directive calificărilor obținute în state terțe.

28 În schimb, nici articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48, nici vreo altă dispoziție din această directivă nu conțin vreo limitare în ceea ce privește statul membru în care un solicitant trebuie să fi obținut calificările sale profesionale. Într-adevăr, din articolul 1

litera (a) primul paragraf rezultă în mod expres că este suficient ca formarea să fi fost obținută „în special în Comunitate”. Curtea s-a pronunțat deja în sensul că această expresie acoperă atât formarea integrală obținută în statul membru care a eliberat titlul de formare respectiv, cât și formarea parțială sau integrală obținută într-un alt stat membru (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Beuttenmüller, C-102/02, Rec., p. I-5405, punctul 41).

29 În plus, niciun motiv nu ar putea justifica o astfel de limitare, problema principală, în vederea pronunțării asupra aplicabilității Directivei 89/48, fiind aceea dacă solicitantul este sau nu este abilitat să exercite o profesie reglementată într-un stat membru. Potrivit sistemului creat prin această directivă, o diplomă este recunoscută nu în considerarea valorii intrinseci a formării pe care o atestă, ci datorită faptului că acordă accesul la o profesie reglementată în statul membru în care a fost eliberată sau recunoscută. Prin urmare, diferențe privind durata sau conținutul formării obținute într-un alt stat membru în raport cu cea organizată în statul membru gazdă nu pot fi suficiente pentru justificarea refuzului recunoașterii calificării profesionale respective. Mai mult, în cazul în care aceste diferențe au un caracter substanțial, ele pot să justifice ca, în conformitate cu articolul 4 din directivă, statul membru gazdă să ceară solicitantului să îndeplinească una dintre măsurile compensatorii prevăzute de această dispoziție (a se vedea în acest sens Hotărârea Beuttenmüller, citată anterior, punctul 52, și Hotărârea din 19 ianuarie 2006, Colegio, C-330/03, Rec., p. I-801, punctul 19).

30 Sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior prevăzut de Directiva 89/48 este în fapt întemeiat pe încrederea reciprocă pe care o au statele membre în calificările profesionale pe care le acordă. În esență, acest sistem stabilește o prezumție potrivit căreia calificările unui solicitant abilitat să exercite o profesie reglementată într-un stat membru sunt suficiente pentru exercitarea aceleiași profesii în celelalte state membre.

31 Este inerent acestui sistem, care nu efectuează nicio armonizare a formărilor care dau acces la profesiile reglementate, ca numai autoritățile competente care eliberează diplomele care acordă un astfel de acces să aibă sarcina de a verifica, în lumina normelor

aplicabile în cadrul sistemului acestora de formare profesională, dacă sunt îndeplinite condițiile cerute pentru eliberarea lor. În această privință, se poate arăta că articolul 8 alineatul (1) din Directiva 89/48 obligă în mod expres statul membru gazdă să accepte, în orice situație, ca probă a faptului că sunt îndeplinite condițiile cerute pentru recunoașterea unei diplome, atestatele și documentele eliberate de autoritățile competente ale altor state membre. În consecință, statul membru gazdă nu poate examina temeiul în baza căruia au fost eliberate astfel de documente, având totuși posibilitatea de a efectua controale în ceea ce privește acele condiții prevăzute la articolul 1 litera (a) din Directiva 89/48 care nu rezultă din textul documentelor respective că sunt deja îndeplinite.

32 Prin urmare, de asemenea numai în lumina normelor aplicabile în cadrul sistemului de formare profesională al statului membru de care aparține autoritatea competentă care a eliberat o diplomă trebuie să se examineze dacă instituția de învățământ în care titularul a efectuat formarea este „o universitate sau o instituție de învățământ superior” ori „o altă instituție cu un nivel similar [de formare]”, în sensul articolului 1 litera (a) primul paragraf a doua liniuță din Directiva 89/48.

33 Abordarea propusă de Republica Elenă în această privință, constând în a aplica normele edictate de statul membru în care s-a desfășurat formarea, ar conduce în fapt la obligarea autorităților competente care eliberează diplome să trateze în mod diferit persoanele interesate care au urmat formări de o calitate echivalentă, în funcție de statul membru în care au efectuat formarea.

34 În plus, trebuie notat că, potrivit chiar modului de redactare a Directivei 89/48, formarea nu trebuie să fi fost neapărat obținută într-o universitate sau într-o instituție de învățământ superior. Într-adevăr, potrivit articolului 1 litera (a) a doua liniuță din această directivă, este suficient să fie vorba despre o „instituție cu un nivel similar [de formare]”. În consecință, condiția impusă de această dispoziție nu urmărește să asigure că instituția de învățământ îndeplinește condițiile formale referitoare la statutul său, ci

se referă în mod esențial la nivelul de formare realizat. Această condiție este strâns legată de caracteristicile diplomei eliberate. Aprecierea în această privință trebuie, prin urmare, să fie efectuată de autoritatea competentă care eliberează diploma, care trebuie să se asigure că aceasta nu este acordată decât unor persoane suficient de calificate pentru exercitarea profesiei reglementate la care dă acces.

35 Rezultă din considerațiile de mai sus că articolul 1 litera (a) și articolul 3 din Directiva 89/48 trebuie să fie interpretate în sensul că un stat membru gazdă, sub rezerva aplicării articolului 4 din această directivă, este obligat să recunoască o diplomă care a fost eliberată de autoritatea unui alt stat membru, chiar dacă aceasta atestă o formare obținută, în integralitate sau în parte, în statul membru gazdă și care, potrivit legislației acestui din urmă stat, nu este recunoscută ca intrând în domeniul învățământului superior.

36 Trebuie adăugat că această interpretare nu pune în discuție responsabilitatea Republicii Elene pentru conținutul învățământului și pentru organizarea sistemului educațional.

37 Mai întâi, trebuie arătat în această privință că Directiva 89/48 nu privește recunoașterea titlurilor de formare academică, ci vizează numai calificările profesionale care dau acces la profesii reglementate.

38 Apoi, contrar directivelor sectoriale referitoare la profesii specifice, Directiva 89/48 nu are ca obiectiv armonizarea condițiilor de acces sau de exercitare a diferitelor profesii cărora li se aplică aceasta, iar statele membre continuă să aibă, prin urmare, competența de a defini condițiile respective în limitele impuse de dreptul comunitar (Hotărârea din 7 septembrie 2006, Price, C-149/05, Rec., p. I-7691, punctul 54).

39 În sfârșit, metoda de recunoaștere instituită prin Directiva 89/48 nu conduce la o recunoaștere automată și necondiționată a diplomelor și a calificărilor profesionale respective. Într-adevăr, articolul 4 din această directivă permite în mod expres să se impună măsuri compensatorii dacă se dovedește că formarea obținută de solicitant diferă din punctul de vedere al duratei sale sau al conținutului său de formarea cerută în Grecia.

40 De asemenea, din moment ce sunt eliberate de autoritățile competente ale altor state membre numai în lumina normelor aplicabile în cadrul sistemelor lor de formare profesională, diplomele acordate pentru formările organizate în cadrul acordurilor de omologare nu fac parte, în contextul Directivei 89/48, din sistemul educațional elen. Prin urmare, obiectivul referitor la asigurarea unui nivel ridicat în privința formărilor universitare elene nu este pus în discuție de aceste formări, a căror calitate trebuie să fie asigurată de autoritățile competente ale altor state membre care au eliberat diplomele care atestă formările respective.

41 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se constate că primul motiv al Comisiei est întemeiat.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe lipsa posibilității de alegere între diferitele tipuri de măsuri compensatorii

42 Articolul 5 alineatul 1 litera b punctul bb din Decretul 165/2000 enunță principiul potrivit căruia, în cazul în care este necesară impunerea de măsuri compensatorii unui

solicitant, acesta are posibilitatea de a alege între un stagiu de adaptare și o probă de aptitudini. Aceeași dispoziție cuprinde și o derogare de la acest principiu, enunțată în termenii următori:

„Această posibilitate de alegere nu se aplică în cazul profesiilor a căror exercitare presupune o cunoaștere precisă a dreptului intern și care au ca element esențial și constant al activității furnizarea de consiliere și/sau de asistență privind dreptul intern, și nici în cazul tuturor celorlalte profesii care fac obiectul unor dispoziții speciale diferite."

43 Potrivit Comisiei, această dispoziție este contrară articolului 4 alineatul (1) litera (b) al treilea paragraf și articolului 10 din Directiva 89/48, întrucât derogă de la principiul potrivit căruia alegerea tipului de măsuri compensatorii aparține solicitantului nu numai în ceea ce privește profesiile care presupun o cunoaștere a dreptului intern, ci și „în cazul tuturor celorlalte profesii care fac obiectul unor dispoziții speciale diferite".

44 Este necesar să se constate că al doilea motiv invocat de Comisie este întemeiat pentru argumentul expus de aceasta.

45 De altfel, Republica Elenă recunoaște temeinicia acestui motiv și precizează că dispoziția în litigiu ar avea la origine o „eroare în cadrul procesului legislativ". Aceasta indică faptul că urmează să fie adoptat un decret prezidențial care elimină segmentul de frază respectiv.

Cu privire la al treilea motiv, referitor la competențele atribuite în favoarea Saeitte

46 În temeiul articolului 10 alineatul 1 litera b punctele aa și bb din Decretul 165/2000, s-au atribuit în favoarea Saeitte, printre altele, următoarele competențe:

„analizarea oricărei probleme determinante pentru recunoașterea unei echivalențe profesionale și, în special, a problemei dacă:

aa instituția de învățământ în care solicitantul a urmat formarea profesională aparține învățământului superior,

bb solicitantul are experiența profesională necesară, în cazul în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii."

47 Potrivit Comisiei, dispoziția enunțată mai sus este contrară articolului 8 alineatul (1) din Directiva 89/48 în măsura în care atribuie unei autorități a statului membru gazdă competența de a proceda la verificarea unor elemente de fapt care, în temeiul acestui articol 8 alineatul (1), sunt stabilite în mod definitiv prin atestatele și prin documentele eliberate de către autoritățile competente ale statului membru de origine.

48 Este necesar să se constate că al treilea motiv invocat de Comisie este întemeiat pentru argumentul expus de aceasta.

49 De altfel, Republica Elenă recunoaște temeinicia acestui motiv și indică faptul că urmează să fie adoptat un decret prezidențial de abrogare a articolului 10 alineatul 1 litera b punctele aa și bb din Decretul 165/2000.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe nerecunoașterea diplomelor persoanelor angajate în domeniul public

50 În cuprinsul celei de a patra liniuțe a concluziilor cererii sale introductive, Comisia a invocat un al cincilea motiv, referitor la evoluția salariilor și a carierei persoanelor angajate în domeniul public.

51 Potrivit Comisiei, practica administrativă urmată de Saeitte și de diferitele servicii din domeniul public elen este contrară articolului 3 din Directiva 89/48 întrucât titularii diplomelor, în sensul acestei directive, care lucrează în domeniul public sunt privați de posibilitatea de a li se recunoaște echivalența profesională a titlurilor în scopul unei încadrări ierarhice sau salariale superioare și nu au, prin urmare, posibilitatea de a-și exercita profesia în condiții identice cu cele de care beneficiază titularii de diplome naționale.

52 Republica Elenă contestă aceste susțineri. În memoriul în duplică formulat, aceasta subliniază că dispozițiile Codului funcției publice care rezultă din Legea 2683/1999 (FEK A' 19) acordă persoanelor angajate după intrarea în vigoare a Decretului 165/2000 și care consideră că au fost încadrate în mod eronat într-o anumită categorie posibilitatea de a solicita reîncadrarea lor pe posturi de grade superioare, cu condiția ca acestea să îndeplinească condițiile prevăzute de dispozițiile în vigoare.

53 Ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, Republica Elenă a indicat că dreptul de a fi reîncadrat s-ar aplica persoanelor angajate atât înainte de intrarea în vigoare a Decretului 165/2000, cât și după aceea.

54 Articolul 70 alineatele 1 și 2 din Codul funcției publice, citat în această privință de Republica Elenă, este redactat după cum urmează:

„Reîncadrarea pe un post de categorie superioară

1 Un funcționar poate, la cerere, să fie reîncadrat pe un post vacant de categorie superioară în cadrul aceluiași minister sau al aceleiași persoane juridice de drept public. Funcționarul trebuie să îndeplinească condițiile de formă și condițiile materiale solicitate pentru ocuparea postului pe care este reîncadrat. Un funcționar stagiar nu poate fi reîncadrat.

2 Funcționarii care îndeplinesc, la data cererii lor de angajare, condițiile de formă pentru a fi încadrați pe un post de categorie superioară nu pot fi reîncadrați înainte de trecerea a opt ani de la data angajării lor."

55 În ședință, Comisia a subliniat că această dispoziție nu ar asigura securitatea juridică necesară pentru persoanele interesate care au fost angajate înainte de intrarea în vigoare a Decretului 165/2000 la un nivel inferior celui la care ar fi avut dreptul în cazul în care diplomele lor ar fi fost recunoscute conform articolului 3 din Directiva 89/48. În această privință, Comisia a arătat, în special, că, în temeiul articolului 70 alineatul 2 din Codul funcției publice, un funcționar care a fost încadrat în mod eronat într-un anumit grad trebuie să aștepte opt ani de la angajare înainte de a putea să obțină reîncadrarea pe un post de o categorie superioară.

56 În plus, ca răspuns la o întrebare adresată de Curte în ședință, Republica Elenă a confirmat că, potrivit modului de redactare a articolului 70 alineatul 1 din Codul funcției publice, persoanele care au fost încadrate în mod incorect nu pot solicita reîncadrarea lor decât dacă se eliberează un post de categorie superioară în cadrul aceluiași minister sau al aceleiași persoane juridice de drept public.

57 Cu privire la aceste aspecte, Republica Elenă a declarat în ședință că „se angajează să soluționeze toate cererile de reîncadrare în cel mai bun mod posibil" și că întotdeauna a încercat să realizeze reîncadrarea persoanelor care ar fi trebuit să fie astfel încadrate în temeiul dreptului comunitar. În ceea ce privește perioada de așteptare de opt ani prevăzută la articolul 70 alineatul 2 din Codul funcției publice, această dispoziție nu ar privi persoanele care, ca urmare a unei erori a administrației, nu au fost încadrate de la început în gradul pe care ar fi putut să îl pretindă. Pe de altă parte, Republica Elenă a indicat că este dispusă să îndrepte cu efect retroactiv neregularitățile privind situația persoanelor care nu au fost angajate într-un astfel de grad ca urmare a transpunerii tardive a Directivei 89/48 în ordinea juridică națională.

58 Este necesar să amintim că dispozițiile unei directive trebuie să fie puse în aplicare cu forță obligatorie incontestabilă, cu specificitatea, precizia și claritatea necesare, astfel încât condiția securității juridice să fie îndeplinită. Nu pot fi admise în această privință simple declarații, precum cele făcute de Republica Elenă în ședință, care, în prezența dispozițiilor exprese din Codul funcției publice, mențin în privința subiecților de drept vizați o stare de incertitudine în ceea ce privește întinderea drepturilor și a obligațiilor lor într-un domeniu reglementat de dreptul comunitar (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 24 martie 1994, Comisia/Belgia, C-80/92, Rec., p. I-1019, punctul 20, Hotărârea din 26 octombrie 1995, Comisia/Luxemburg, C-151/94, Rec., p. I-3685, punctul 18, și Hotărârea din 27 februarie 2003, Comisia/Belgia, C-415/01, Rec., p. I-2081, punctul 21).

59 Prin urmare, trebuie să se constate că al cincilea motiv invocat de Comisie este fondat în măsura în care este întemeiat pe împrejurarea că Republica Elenă nu permite, în domeniul public, reîncadrarea într-un grad superior a persoanelor care au fost angajate pe un nivel inferior celui pe care l-ar fi putut pretinde dacă autoritatea competentă le-ar fi recunoscut diplomele conform articolului 3 din Directiva 89/48.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe modalitățile de înscriere la Camera Tehnică din Grecia

60 Comisia a invocat de asemenea, în cuprinsul celei de a patra liniuțe a concluziilor cererii sale introductive, un al șaselea motiv, întemeiat pe modalitățile de înscriere la Camera Tehnică din Grecia (Techniko Epimelitirio Ellados, denumită în continuare „TEE”).

61 În Grecia, profesia de inginer este o profesie reglementată, a cărei exercitare este rezervată membrilor TEE. Aceasta este o persoană juridică de drept public plasată sub controlul Ministerului Lucrărilor Publice, creată prin Decretul prezidențial din 27 noiembrie și 14 decembrie 1926 privind codificarea dispozițiilor și a textelor referitoare la compunerea TEE (FEK A' 430), astfel cum a fost modificat prin Legea 1486/1984 (FEK A' 161) și prin Decretul prezidențial 512/1991 din 30 noiembrie și 12 decembrie 1991 (FEK A' 190).

62 Articolul 4 alineatul 3 din Legea 1486/1984 prevede, printre altele, că TEE organizează examenele, eliberează autorizațiile de exercitare a profesiei de inginer conform dispozițiilor în vigoare și ține registrele inginerilor.

63 Ordinul interministerial ED 5/4/3399 al ministrului lucrărilor publice și al ministrului educației naționale și al cultelor din 14 septembrie 1984 (FEK B' 713) a definit procedura de eliberare de către TEE a autorizațiilor de exercitare a profesiei de inginer. Acest ordin interministerial prevede în articolul unic alineatele 1 și 2 următoarele:

„1 Autorizația de exercitare a profesiei de inginer se acordă de către TEE inginerilor licențiați ai școlilor superioare naționale, precum și inginerilor licențiați ai unor școli echivalente instalate în străinătate, în urma unui examen oral.

2 Persoanele interesate trebuie să prezinte TEE următoarele înscrisuri justificative:

[…]

d) (pentru licențiații în străinătate): atestat de conformitate a diplomei prezentate, eliberat de centrul interuniversitar de recunoaștere a diplomelor străine [(Diapanepistimiako Kentro Anagnoriseos Titlon Spoudon tis Allodapis, denumit în continuare «Dikatsa»)];

[…]”

Argumentele părților

64 Potrivit Comisiei, TEE condiționează înscrierea în registrele sale a inginerilor calificați într-un alt stat membru și titulari ai unei diplome în sensul Directivei 89/48, pe de o parte, de reușita la un concurs și, pe de altă parte, de prezentarea unui atestat de conformitate a acestei diplome, eliberat de Dikatsa. Comisia se întemeiază în această privință pe modul de redactare a Ordinului interministerial ED 5/4/3399 și evocă plângeri conform cărora zeci de cereri de înscriere la TEE rămân fără răspuns.

65 Aceste cerințe sunt, potrivit Comisiei, contrare articolului 7 alineatul (3) din Directiva 89/48, întrucât, în temeiul acestei dispoziții, o asociație sau o organizație profesională nu poate condiționa dobândirea calității de membru de anumite calificări decât în condițiile prevăzute de această directivă, în special la articolele 3 și 4 din aceasta.

66 Republica Elenă recunoaște în mod expres că TEE nu poate condiționa înscrierea în registrele inginerilor titulari ai unei diplome, în sensul Directivei 89/48, de reușita la un concurs sau de prezentarea unui atestat eliberat de Dikatsa. Din moment ce Saeitte, singurul care are competență în această privință, a recunoscut diploma respectivă, TEE ar fi obligată să înscrie persoana interesată din oficiu în registrele sale.

67 Republica Elenă contestă în schimb motivul invocat de Comisie în privința situației de fapt. Practica TEE s-ar fi schimbat după adoptarea Decretului 165/2000, înscrierea persoanelor interesate fiind din acel moment automată, în temeiul recunoașterii diplomei de către Saeitte.

68 În ceea ce privește Ordinul interministerial ED 5/4/3399, acesta nu s-ar aplica titularilor de diplome care intră în domeniul de aplicare al Directivei 89/48 și care sunt recunoscute în temeiul Decretului 165/2000. Concursurile în cauză ar privi numai celelalte categorii de solicitanți care doresc să acceadă la profesia de inginer în Grecia. Titularii de diplome care intră în domeniul de aplicare al Directivei 89/48 ar fi recunoscuți în temeiul Decretului 165/2000 și nu ar trebui, prin urmare, să participe la un concurs. În consecință, simplul fapt că avizul de concurs nu menționează în mod expres titularii unor astfel de diplome nu poate conduce la o încălcare a Directivei 89/48. În memoriul în duplică, Republica Elenă adaugă că TEE înțelege să modifice avizele de concurs pentru a nu mai subzista nicio îndoială.

69 În ceea ce privește plângerile primite de Comisie, Republica Elenă insistă asupra faptului că fiecare caz este unul specific și citează în plus șase cazuri individuale în care TEE ar fi reacționat imediat la cereri, înscriind persoanele interesate în registrul său.

70 Comisia contraargumentează că articolul 1 din Ordinul interministerial ED 5/4/3399 face trimitere în mod general la „ingineri[i] licențiați ai școlilor superioare naționale, precum și [la] ingineri[i] licențiați ai unor școli echivalente instalate în străinătate", fără a face vreo distincție în funcție de faptul că diplomele în cauză au fost sau nu au fost recunoscute în temeiul Decretului 165/2000. Chiar dacă practica TEE s-a schimbat, situația actuală ar fi generatoare de insecuritate juridică pentru lucrătorii migranți.

Aprecierea Curții

71 Astfel cum recunoaște Republica Elenă și cum reiese de altfel și din jurisprudență, TEE nu poate condiționa înscrierea în registrele sale a inginerilor titulari ai unei diplome în sensul Directivei 89/48 de reușita la un concurs sau de prezentarea unui atestat eliberat de Dikatsa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 2005, Peros, C-141/04, Rec., p. I-7163, punctele 35 și 39). Astfel de condiții sunt contrare articolului 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48.

72 Cu toate acestea, trebuie să se constate că, în această privință, Comisia își întemeiază în totalitate motivul pe articolul 7 alineatul (3) din această directivă.

73 Or, articolul 7 alineatul (3) nu se aplică decât profesiilor reglementate în statul membru gazdă de o asociație sau de o organizație menționată la articolul 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48.

74 În această privință, trebuie să se constate că activitățile profesionale plasate sub responsabilitatea TEE nu intră sub incidența articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48, ci sub incidența articolului 1 litera (d) primul paragraf. Într-adevăr, în Grecia, accesul la profesia de inginer și exercitarea acesteia sunt direct condiționate, prin dispoziții legislative, de posesia unei diplome.

75 În aceste condiții, al șaselea motiv invocat de Comisie nu poate fi admis, din moment ce se referă în exclusivitate la o dispoziție din Directiva 89/48 care nu este aplicabilă în speță. Prin urmare, al șaselea motiv invocat de Comisie trebuie să fie respins.

76 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se constate că:

— prin nerecunoașterea diplomelor eliberate de autoritățile competente ale unui stat membru ca urmare a formărilor organizate în baza unui acord de omologare;

— prin prevederea aplicării unor măsuri compensatorii în mai multe cazuri decât permite Directiva 89/48;

— prin atribuirea în favoarea Saeitte a competenței de a aprecia dacă „instituția de învățământ în care solicitantul și-a definitivat educația aparține învățământului superior” și în ce măsură „solicitantul are experiența profesională necesară în cazul

în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii” și

— prin faptul de a nu permite, în domeniul public, reîncadrarea într-un grad superior a persoanelor care au fost angajate pe un nivel inferior față de acela pe care l-ar fi putut pretinde dacă diplomele lor ar fi fost recunoscute conform articolului 3 din Directiva 89/48,

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 8 și 10 din Directiva 89/48.

Cu privire la cheltuielile de judecată

77 În temeiul articolului 69 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere. În plus, potrivit articolului 69 alineatul (5) din Regulamentul de procedură, partea care renunță la judecată este obligată la plata cheltuielilor de judecată, la cererea celeilalte părți. În aceste condiții, este necesar ca Republica Elenă să fie obligată la plata a două treimi din cheltuielile efectuate de Comisie și să se decidă că pentru rest fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

1) Republica Elenă,

— **prin nerecunoașterea diplomelor eliberate de autoritățile competente ale unui stat membru ca urmare a formărilor organizate în cadrul unui acord în temeiul căruia o formare organizată de un organism privat în Republica Elenă este omologată de autoritățile respective;**

— **prin prevederea aplicării unor măsuri compensatorii în mai multe cazuri decât permite Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2001;**

— **prin atribuirea în favoarea Consiliului însărcinat cu recunoașterea echivalenței profesionale a titlurilor de studii superioare a competenței de a aprecia dacă „instituția de învățământ în care solicitantul și-a definitivat educația aparține învățământului superior” și în ce măsură „solicitantul are experiența profesională necesară în cazul în care durata formării sale este inferioară cu cel puțin un an celei care este solicitată în Grecia pentru exercitarea aceleiași profesii” și**

— **prin faptul de a nu permite, în domeniul public, reîncadrarea într-un grad superior a persoanelor care au fost angajate pe un nivel inferior față de acela pe care l-ar fi putut pretinde dacă diplomele lor ar fi fost recunoscute conform articolului 3 din Directiva 89/48,**

nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 1, 3, 4, 8 și 10 din Directiva 89/48, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE.

2) **Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.**

3) **Republica Elenă suportă, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Comunităților Europene.**

4) **Comisia Comunităților Europene suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături